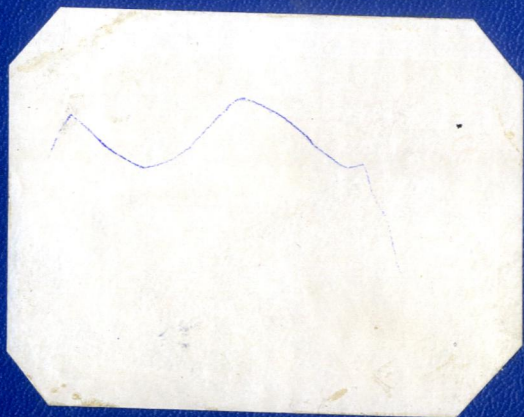

УНІВЕРСАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

9.

Три святі грішниці.

Старохристиянські легенди.

Переклад з передмовою

ІВАНА ФРАНКА.

Львів 1910.

Накладом автора.

З друкарні І. Айхельбергера Львів, Ринок 10

Ціна 30 сот.

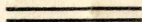

06

Три святі грішниці.

СТАРОХРИСТІЯНСЬКІ ЛЕГЕНДИ.

Переклад з передмовою Івана Франка.

Вид. Китаєвич

Львів 1910.

Накладом автора.

З друкарні І. Айхельбергера Львів, Ринок 10.

398.24

49179-72:398.24

1,501

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 34 544

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

~~966φ~~

Φ / Π
+ - 670
1910

Передмова.

Розпочинаючи отсим томиком ряд старохристиянських легенд у перекладах на нашу мову, вважаю потрібним сказати дещо про значінє легенд і про те, чому і які легенди бажаю подати до рук широкій українській публіці ХХ. віку.

Український народ, як відомо, розділений на два віроісповідання, живе одначе у всій своїй масі в духовній атмосфері східньої, можна сказати, греко-славянської церкви. Ся атмосфера складаєть ся з двох основних частин, що творять підставу християнського віроученя та християнської церковної організації, а власне з Письма Святого Старого й Нового завіта, що списане в старовину гебрейським, а потім грецьким язиком, творить т. зв. канон святих книг. Першорядне значінє в християнській церкві має одначе канон Нового завіта, що складає ся з чотирьох Євангелій, книги апостольських діянь, яка в своїй початковій части являєть ся безпосереднім продовженєм Євангелія Луки, далі 14 посланій, яких автором християнська церков згодом привикла вважати апостола Павла, десятих посланій т. зв. соборних, приписаних ріжним апостолам, і книжки пророковань, званої Откровенієм св. Івана.

По за сими канонічними книгами стоїть далеко богатша література, списана в перших віках християнства, яку можна назвати старохристиянською традицією, і яка в значній мірі допов-

няє оповідання новозавітних книг про життя Ісуса Назаретянина, героя чотирьох Євангелій, про життя його матери, його знайомих, приятелів і ворогів, його апостолів та їх пізнійших учеників. За сею найстаршою верствою старохристиянської традиції йде досить довгий ряд стирохристиянських письменників, апостольських та по-апостольських часів, яких писання деколи зачисляли ся навіть до канонічних і завжди служили цілям християнської пропаганди. Се т. зв. отці апостольські та отці апологети, що в своїх писаннях дають образ християнської церкви в перших двох віках її розвою.

З огляду, що вже в тих перших двох віках у християнській церкві повстало було багато сект, із яких кожда старала ся творити або перероблювати християнську традицію в своїм дусі, найбільша часть творів тої найстаршої верстви християнської традиції під кінець IV. в. підпала під заборону правовірної церкви, яка переслідувала римським урядом силкувала ся скріпити себе в нутрі виділенем і відкиненем усяких сектарських віроучень та писань. Переслідуване християнської церкви з боку римського уряду, розпочате ще в другій половині першого віку християнської ери, а особливо усилене в другій половині III. і в початках IV. в. (пановання кесарів Декія, Діоклітіяна, Максиміяна та Лікінія) вивтварило нову велику верству християнської традиції — спомини, надгробні написи, а далі більше або менше просторі оповідання про життя та терпіння християнських мучеників. Перший звід таких оповідань про палестинських мучеників списав історик церкви Евзебій, по части на основі особистих спостережень, а по части на основі усної традиції сучасників. Віки IV—VI можна звати часом найбільшого розцвіту тої мученицької традиції, яка від Евзебієвих коротких та досить

реальних нарисів швидко переходить до просторих, сильно фантастичних оповідань, яких метою буває більше пропаганда християнської постійності та героїзму, як історична правда. І в тій мученицькій традиції, так само, як у найстаршій т. зв. апокріфічній християнській традиції, аж надто часто відкликають ся загально розповсюджені мотиви казок, оповідань та повістей далеко давніших, передхристиянських часів, передавані в письменствах єгипетським та грецьким. Християнська церков перших чотирьох віків, починаючи вже від Євангелія св. Івана, сильно насисає ся гелленістичних, греко-єгипетських ідей, з якими в парі йдуть також літературні мотиви.

Майже рівночасно з розширенням урядового переслідування християнства розширив ся в християнській церкві рух до аскетизму. Щоб уйти переслідувань за свою віру, а по часті також сповняючи дословно євангельський заповіт, який Ісус повторяв кілька разів при різних нагодах: „Покидай усе своє добро або роздавай убогим і йди за мною“ — люди чим раз частійше почали покидати цивілізовані оселі і тікати в пустині, щоб там на самоті віддавати ся ненастанним молитвам та очищенню душі від усіх земних пристрастей. Сей рух від самотного пустинного життя швидко дійшов до товариського життя в пустинях, а далі до заснування монастирів, що з часом робили ся розсадниками нової культури, пронятої християнським, у значній мірі комуністичним духом. Уже від III. в. по Хр. можемо в тім аскетичнім руху крім давніших єгипетських та іностичних впливів добачити також впливи індійського буддизму. І сей аскетичний рух сплотив також дуже багату традиційну літературу, що від того часу разом із розширенням християнства перейшла в різні краї і між іншими в західній

Європі сплodiла дуже важну парість монастирського життя та монастирської культури в початках середніх віків.

У тій традиційній, легендарній літературі, що виросла в перших віках християнства, треба зазначити одну, дуже важну появу. Богато її творів було писаних різнородними єретиками, які користуючи ся нераз готівими романічними та новелістичними темами, вплітали в них довші або коротші виклади своїх віроучень. Тому що ті твори, не раз високо драматичні та багаті всякими чудесами, більше промовляли до народньої фантазії, ніж канонічні твори святого письма, писані иноді дуже важкою та мало зрозумілою мовою, католицька церква на сході й на заході вчасно почала дбати про те, щоб ті єретицькі твори по зможі очищувати від єретицьких примішок і таким способом робити нешкідливими. Розумієть ся, такі перерібки не могли відразу витиснути з рук читаючої маси єретицьких оригіналів, та все таки систематичне переслідування тих оригіналів правовірною церквою довело до того, що вони з часом забували ся або й зовсім затрачували ся. Богато таких творів, винищених у центрах грецької та римської культури, заховало ся в далеких закутках та в перекладах на різні провінціальні мови, як ось коптійську, етіопську, арабську, сирійську, вірменську та старославянську. Новіші досліді віднаходять ті стародавні оригінали в тих мовах і доводять їх до відома широкої публіки в перекладах на новочасні мови, збагачуючи тим самим матеріял для історичного досліді перших віків християнської ери.

В отсій книжечці подаю в перекладі на нашу мову три легенди про три святі грішниці, взяті з двох циклів старохристиянської традиції

найстаршого апокріфічного і пізнійшого аскетичного. Легенда про Марію Магдалину зложена в значній частині на підставі євангельських оповідань про різних жінок, що входили в такі чи інші зносини з Ісусом Назаретянином. Пототожене Марії Магдалини, родом із містечка Магдалі, з Марією, сестрою Марти й Лазаря, що жили в Бетанії близь Єрусалима, се свободна комбінація автора легенди, суперечна з євангельськими оповіданнями; закінчене легенди, розуміється, пізніша апокріфічна видумка.

Друга легенда про Марію Єгиптянку вводить нас у круг аскетичної літератури з її основним постулятом — через як найповнійше відренне від світа, його покус і радощів, через поборення тіла, його похотий і пристрастий довести душу до як найвисшого просвітлення і заспокоєння. Я вважаю сю легенду твором чисто літературним, оснований на певній ідейній тенденції, а не на історичних подіях.

Третя подана тут легенда про Маріну монаха, очевидно західно-європейського походження, і вводить нас у атмосферу монастирського життя середніх віків. Значно скорочена її редакція містить ся в середньовіковій збірці легенд Якова de Voragine, відомій п. з. „*Legenda aurea*“.

Церковно-славянські тексти обох перших легенд із українсько-руських рукописів XVI. в. і макаронічно-руською мовою писаний текст третьої легенди із рукопису початку XVIII. в. поміщені мною в VI. т. „*Памяток українсько-руської мови і літератури*“, Львів, 1910.

І. Ф.

I. Марія Магдалина.

Потіху грішникам, образ покаяння, поученє блудникам, незвичайну понад усіх чесноту, правдиві пахощі всім синам і дочкам храму Христового дає сьогодні блаженна невіста і свята грішниця Магдалина. Початок її поганій, а кінець величній; із чортівського житла з неї зробив ся прибуток чистоти і домівка св. трійці; із поганой посудини зробила ся чаша високого царя, гідна царського стола. Зненавиджена в одному місті зробила ся чудовним поученєм цілому світу.

Магдалина була дочкою чесних родичів із синів Ізраїлевих, з міста Витанії недалеко Єрусалима, рідна сестра Марти й Лазаря. Вчасно осиротівши по родичах і дійшовши до зрілих літ вона зробила ся дідичкою багатого маєтку, який лишили їй родичі. Наділена тілесною красою більше від усіх інших і чи то з власної тілесної похоти, чи то з людських злих підшептів та попсованих обичаїв на вернула ся вона також на злі обичаї і вдала ся в розкішне житє, бенкетованє та розпусту. Попустивши поводи безсоромній тілесній похоти, в якій погибав всяка душа і чеснота розкошуючи в ріжнородних наїдках і напитках, пишаючи ся дорогоцінними одежами, вона являла ся на прилюдних місцях, надіючи ся своєю красою притягати до себе очі всіх людей і поганими розмовами забавляти свій слух.

Говірка і дотепна, вона охоча була до веселих співів і пустих розмов, і ніколи не думала про піст і молитву. Все, що могло псувати душу і погубляти спадщину вічності, було їй миле. І так помалу впадала в блуд і безсоромність, з разу потайно, а потім явно, поки не дійшла до такого зіпсуття, що в городі Єрусалимі не було зіпсутійшої від неї, і кождий чесний чоловік гордував нею. Множив ся у неї гріх до гріха, один гріх тяг за собою другий, а перевязи того пекельного ланцюха приплітали ся одна до одної. І стала вона невольницею діавола, так що сім бісів вселило ся в неї, які поперед усього звязали і засліпили її душу, так що вона наповнила ся гордості сего світа, тілесної нечистоти, лакомства, нагарбання гроший, гніву, лайливости, заздрости, ненависти, обжирства і отяжіння помислів до Господа Бога, до якого не могла обернути серце ані одною побожною думкою. Ті біси мучили її душу муками страшнішими від усякої тілесної болісти, та нарешті почали мучити також тіло, так що іноді уста її точили піну, тіло било ся об землю і горіло горячковим огнем, не знаходячи собі спочинку. Се допустив на неї промисл божий, щоб вона могла дійти до його пізнання.

В ту пору Спаситель виявиъ свою силу над бісами, виганяючи їх із усіх людей. До нього привели також і сю Магдалину, і вона прийняла від нього ласку, що вигнав із неї тих сім поганих бісів, дорадників на всякі лихі гріхи. Знайшовши спокій у своїм тілі і почувши слова душевного лікаря Ісуса, Магдалина почула над собою острій вітер суду божого і почала думати про гнів і пересерде боже на грішників. Пригадуючи собі страшну кару Содоми, пімсту над блудницею Мадіяниною і погрози виставлені

в законі за такі гріхи, вона почала думати про смерть і про те, що її тіло зогніє, почала відчувати пекельні муки, і її проймив лютий жах, так що все її тіло трясло ся. Вона почала попадати в розпуку, плакати невтішно і умлівати. Але коли на неї повіяв другий вітер ласки Ісусової, виявив їй помилюване і безмежне милосерде божє, в якому Бог терпів їй до часу, і не мстив ся на ній і не послав до пекла. І тут великий учитель і пророк Ісус явив ся їй як той, що освободив її від бісів, показав їй браму милосердя божого отворену для грішників, приймав їх до себе, навчав і кликав послїдувати за ним. Тоді в неї почали родити ся добрі думки, від неї відступала розпука, а натомість скріпляла ся велика віра, і роздумуючи про діла Ісусові та чудеса, які він творив, вона твердо впевнилась, що се син божий зісланий на світ для очищення людських гріхів і для відзискання затрачених душ. Покладаючи в ньому всю свою надію, що він має силу обмити всі її провини, вона горячим серцем полюбила його, як свого пана і Бога, і від того часу з її очей як із двох криниць почали текти вдячні і любовні і солодкі і лагідні сльози. І неначе олень у спразі біжить до жерела студеної води, так вона почала прагнути розмови Ісусової. І коли він звернув на неї свою увагу і поговорив з нею ласкаво, у неї перемінило ся серце і пристало до нього, і вона розповіла йому своє наверненє і розкаянє свого серця, покїрність і жаль за свої гріхи, до яких признала ся перед ним. Тоді роздерла на собі многоцїнну одежу, що служила світовій марности, і одягла ся в убогу одежу, і взявши те, що мала найцїннїйше в своїм домі, а власне мирочисте і дуже запахуче, якого уживала для при-

ваблювання своїх любовників, пішла шукати Ісуса на тім місці, де він учив.

Знайшла його в домі Симона фарисея, чоловіка дуже правовірного. Побачивши його в тім домі вона почула, що не випадає їй, явній блудниці, вийти перед очима всіх, ніким непрошений до сього дому. Та коли всі засіли до обіду, вона відкинувши всяку подобу і сором і зневагу, на які могла наразити ся, не хочачи відкладати виявлене своїх гріхів і не можучи вдержачи себе від великої любви і віри, раптово вбігла в дім, як безумна, обливаючи лице своє слезами і розпустивши по плечах своє волосє, і в своїй убогій одежі припала до ніг Ісусових і ридаючи почала визнавати свої гріхи, слезами омивати його ноги і втирати своїм волосєм, а на довершене сего діла вилила своє многоцінне миро на його ноги. Хто може виповісти всю велику скруху її святого серця, з якою вона плакала за свої гріхи, сама себе обвиняючи перед тим, котрому не треба було слів, бо він як Бог глядів у її серце! Хто почислить краплі сліз, із яких вона зробила купіль на обмите ніг свого Пана? О, блаженна гришнице, як великодушно поступила ти собі! Хто навчив тебе такої покори? У кого бачила ти таке покаяне? З яким жахом глядиш ти бачучи втіленого Бога, у якого благаєш відпущення своїх гріхів!

Але сліпе було око того фарисея, який не пощадив догани ні жінці ні самому вчителю, докоряючи йому, що не знає сеї жінки, а їй витикаючи, що вона блудниця. Та Ісус зараз же доказав йому, що в обох разах він помиляв ся, бо добре зрозумівши його помисли і поступок жінки з доктором відізвав ся до нього: „Адже ти не зробив мені такої ласки, як отся жінка. Вона привитала мене далеко краще, як ти. Ти не дав

мені води обмити мої ноги, а вона обмила їх своїми сльозами і жалощами за свої гріхи, і обтерла волосєм своєї голови, як рушником. Ти при вступі до свого дому не дав мені поцілунка, а вона ненастанно цілувала мої ноги. Ти не вилив ані краплі оливи на мою голову, а отся жінка пахучим миром помазала не тільки мою голову, але також і мої ноги“.

Оттак похваливши її любов і розкаянє і докоривши Симонови та іншим присутнім там, Ісус як судія і чоловіколюбець обернув ся до Марії Магдалини і промовив до неї: „Прощають ся тобі многі гріхи твої і віра твоя спасе тебе. Іди в світ! Віра, яку ти показала, і та любов та покора, той жаль за гріхи, який та виявила тут, доведуть тебе до примиреня з Богом і до ласки його.“

І вона вийшла оправдана і немов пречисто обмита, неначе невіста прибрана на стрічу жениха. О глибино божого милосердя для покаючих! О блаженна жінко, що прийняла таку потіху від учителя: прощають ся тобі гріхи твої, хоч як великі, хоч як погані та соромні.

Від того часу Магдалина зненавиділа світ і всю світову марність і віддала ся всім своїм серцем покаюню за гріхи своєї молодости, хоч вони й були прощені їй. Так колись Давид, хоч почув від пророка, що його гріх прощений йому, все таки доки жив, не переставав каяти ся й оплакувати його, мовлячи: „Гріх мій усе перед передо мною, і кожної ночі я мочу сльозами свою постелю.“ Так само чинила й вона. Віддавши дім і все, що в ньому було, Марті, своїй сестрі, сама віддала ся чесному життю і не могла ані дня бути без Ісусового навчання, від якого набирала ся сили до добрих діл. Ходила за ним усюди, куди тільки він повернув ся по городах і селах зі сво-

єю чоловіколюбною наукою. Її серце так проняло ся любовю до нього, що не могла жити без нього, а від нього, від його розмов почувала таку небесну розкіш, що ніякі труди та ходи з ним не були для неї утяжливі. Із свого значного маєтку вона багато роздавала бідним, лишаючи тільки небогато, чим треба було допомагати бідність самого Ісуса. Годі виповісти всі обяви її горячої і сердечної любови до нього у всіх його подорожах. Вони здобули їй у нього таку прихильність і ласку, якої не дізнавала від нього жадна інша жінка. Він іноді відвідував її в її домі у Витанії, де жила сестра її Марта. Про одні такі відвідини читаємо в євангелії, що Марта приймила Ісуса і почала піклуватися його угощенем, а Марія не дбаючи ні про що сіла біля його ніг і не переставала слухати його слів. Із за сего Марта розсердила ся і пожалувала ся на неї перед Ісусом, мовлячи: „Пане, чи не бачиш, що моя сестра покинула домове господарство і лишила мене саму служити тобі? Скажи їй, щоб допомогла мені.“ Але Ісус відповів їй, що Марія ліпше робить слухаючи його слів, тай для нього самого приємніше її слуханє, як Мартине поранє, бо Марта дбає тільки про тілесну поживу, а Магдалина веселить його божественну душу і сама насичає свою душу духовною стравою для її спасенія. „Вона вибрала собі кращу часть, яка не відійметь ся від неї.“

Такі то милі були Ісусови всі діла блаженної Магдалини, що й нам через них показав взірець до поученя, щоб і ми задля світових трудів та клопотів не нехтували духової поживи і людей, що можуть її дати нам.

Одного часу, коли Ісус сторонив від юдейської землі задля жидівських переслідувань, брат Марії Лазар занедужав дуже. Тоді Марія

і Марта вислали до Ісуса письмо, бажаючи мати його в своїм домі для вздоровлення брата. Вони сповістили його коротко: „Той, котрого ти любиш, заболів.“ Не додали більше нічого, розуміючи тільки так, що досить йому сповістити потребу тих, кого він любить, а він не залишить їх у їх потребі. Та Ісус бажаючи виставити на пробу їх віру і любов до себе, не прийшов зараз, але гаяв ся, поки Лазар не вмер, і допустив сим велику скорботу на свої улюблені сестри, щоб після тої великої скорботи одержали тим більшу потіху, а Богу була більша слава за велике чудо. Минуло вже чотири дні, від коли Лазар лежав у гробі, коли Ісус прийшов до Витанії. Запитав про Магдалину і закликав її до себе. Почувши про нього вона покинула людей, що прийшли були з Єрусалима потішати її, прибігла до Ісуса і припала до його ніг, промовляючи: „Пане, колиб ти був тут, брат мій не був би вмер.“ І мовлячи се вона заливала ся слезами. Така була любов і ласка Ісуса до неї, що бачучи плач Магдалини і сам заплакав з нею і засмутив ся духом. Бачучи се Жиди завважили, що Ісус мусів дуже любити Лазаря. Ісус запитав, де положено тіло Лазаря, і задля плачу своєї Магдалини зробив велике чудо і кликнув до Лазаря великим голосом: „Лазаре, вийди з гробу!“ І в тім мертвий устав звязаний і вже зовсім здоров, а Ісус велів розв'язати його. Таку силу мав той плач Магдалини і любов її до Бога, що воскресив її брата.

Кілька день після сего Ісус гостив у їх домі в Витанії. Одного дня, коли Ісус сидів при столі, на якому Марта заставила йому вечерю, Магдалина другий раз купила дорогоцінне миро і запахучі аромати, знов плачучи за гріхи свої припала до ніг Ісусових і помазала їх многоцін-

ним миром і втерла волосем своєї голови, так що весь дім наповнив ся пахощів. Бачучи се Юда Іскаріот обурился на се, що на дармо змарновано таке дороге добро, на яке потрачено багато гроший, котрі мож було роздати бідним. Се він так жалував тих гроший, бо носив при тобі апостольську скарбону і з неї викрадав дещо для себе. Та Ісус знаючи його помисли, почав хвалити її, приймаючи її милостиню і промовив: „Чого напастуєте сю жінку? Не докоряйте їй, бо вона зробила добре діло. Бідних мати мете все з собою, а мене так видимого не все. Вона зробивши се, зробила мені почесць для мого похорону, перед часом почтивши моє тіло“. За се Ісус обіцяв їй у церкві велику славу до кінця світа, бо кождий, хто приймає Христа і його євангеліє, буде споминати і славити також її ім'я. І як тоді весь дім наповнив ся пахощів, так чести і слави її має бути повна церков божя розсіяна по всьому світу. Се бачимо й до сьогодні у всіх вірних і чесних людей, що посліднують її прикладу та її любови до Бога.

А коли прийшов час нашого спасення і терпіння за нас сина божого, коли його продано поганим на зневагу та побої і повішено на хресті між двома розбійниками, коли ученики розбіглися і покинули свого пана і вчителя в руках ворогів, Магдалина не злякала ся всеї жорстокости жидівської та архієрейської, але підняла великий плач і сльози на їх неправість і на ті муки, які терпів від них Господь. І стоячи при його хресті з пречистою Богородицею, якій у тій трівозі вірно допомагала своїми жалощами, не знаходила кінця своєму смуткови. В таких невимовнім оплакуваню похоронили його людське тіло. А не мігши задля великого свята і суботи помазати його святе тіло дорогоцінними

мастями, в неділю рано наблизила ся з иншими мироносицями до гробу, тим тільки потішаючи себе в своїм великім смутку, що йому хоч мертвому по смерті може услужити. Але як подобало себе Господу Богу се її бажанє, видно з того, що вона перша між усіми учениками побачила його по його повстаню з гробу, коли хотіла послужити мертвому тілу.

Коли прийшла до гробу господнього і побачила, що великий камінь, яким був привалений гріб, був відвалений ангельською силою, а тіла свого пана не знайшла в ньому, то не маючи що помазати, але маючи чого плакати, прибула їй до її болю та сліз із за такої лютої смерті ще й турбота по страті тіла. І вона стояла біля гробу не відходячи і плачучи. Петро та Іван не знайшовши тіла пішли від гробу, але вона стояла біля гробу. Стративши свого найлюбійшого вчителя, всю свою надію, вона стояла біля гробу як мертва не боячи ся нікого, бо хтож міг їй щось гірше зробити понад те, що не знайшла свого пана, і чого мала боятися стративши своє жите? З жалости вона знов прихилила ся до гробу, ще раз не вірячи своїм очам, і побачила двох ангелів, які запитали її:

— Жінко, чого плачеш?

— Як же не маю плакати — відповіла вона, — коли хтось узяв тіло пана могого з гробу і не знаю, де положив його.

Не злякала ся ані раз того привида і не почула ніякого сумніву, але плакала, як уперед, не знаходячи ніякої потіхи. Але жінко, адже ангели потішають тебе: „Не плач!“ Але вона ангелам відповідає: „Господа шукаю, а не ангелів“. І пробула далі в тій самій трівозі.

Але що ж чиниш ти, премилый Ісусе, бачучи її сльози? Тиж сам заплакав і воскреснв її

брата, хочаби потішити її, то чомуж тепер забуваєш про ту, яка так горячо полюбила тебе? Чи не бачиш, що ніяке сотворінє не може заспокоїти її крім тебе? Яви їй своє лице, і вона мати ме свою душу, коли твій голос зазвучить в її ухах.

І в тім, коли Магдалина обернула ся на бік, явив ся їй Господь, і вона не пізнала його, принявши його за огорожника. Ісус запитав її:

— Жінко, чого плачеш і чого шукаєш?

— Як жеж можеш питати мене, мій пане, чого плачу? Адже я загубила всю свою надію і жите і душу свою.

Як же ти, Ісусе, питаєш її, кого шукає, коли ти сам її скарб? Оповіж себе твоїй служі і такій теплій твоїй учениці! Вона ж промовила до нього:

— Пане, коли ти взяв його, скажи мені, де ти поклав його, щоб я могла взяти його.

Уважай: до ангелів вона не казала, чи ви взяли його, а тут мудро відчуває і бачить не бачивши, що він узяв його, він сам розбудив себе. І яка у неї відвага! „Візьму його“ — мовить, — де ти поклав його?“ І колиб був поклав його у Пилата або в Ірода, то чи посміча би вона взяти у них? Справді велике мужество невісти нене-вісної! І ось помилував її Господь і сказав їй про себе і назвав її по імені, так що вона пізнала його по пречистому голосі. І тут же зараз душа вернула ся до неї, і не задовольючи ся самим пізнанєм кинула ся впасти йому до ніг і своїм обичаєм поклонилася йому. Але Ісус мовив до неї:

— Не доторкай ся до мене, бо я ще не зійшов до свого вітця.

А по тім додав:

— Іди до моїх товаришів і скажи їм, що я сходжу до вітця могого і вітця вашого, а по людському до вашого Бога.

Тим зробив її проповідницею до всіх апостолів, що мала перша оповістити їм сю веселу новину, і послав її також до інших. Навчімо ж ся і ми від сеї дивної жінки плакати і тужити за Христом і вірно шукати його. Наслідує, грішнику, сю грішницю, якій відпущені були гріхи. Плач, коли своїми гріхами згубиш Христа, і в ньому май усю свою надію і не втішай себе ніякою іншою потіхою крім нього, і не бій ся нічого шукаючи його. І пошукай його в гробі свого серця, відвали камінь своєї затверділости, повідчиняй усі затвори твоєї віри, повикидай із свого серця всі світові похоти і придиви ся уважно, чи ще яка не лишила ся в ньому. Тоді пізнаєш, чи є в ньому покаєнє і добра воля і всякі спасенні помисли. А коли їх там не знайдеш, плач ненастанно і скорби, доки не являть ся тобі.

Не лише сей раз бачила Магдалина свого пана в тілі по його воскресеню з мертвих, але й по тім багато разів з іншими учениками та жінками. І від сього її серце запалало ще більшою любовю до нього. А коли настало перше переслідуванє учеників Ісусових від Жидів, то вони одних побили, інших повиганяли, а її з іншими христіянами засудили на смерть і пустили на море в човні без весла та кормила. Та Господь хоронив її і вода чудом занесла її до Франції, до міста Масілії, де вона почала розмножувати віру Христову. Марта з іншими дівицями лишила ся тамже в монастирі, а Магдалина навчена богоговійного життя пішла в глубоку пустиню, де Бог показав їй місце і відлюдну печеру, з якої ангельською помічю прогнані

були люті та страшні дракони і многі їдовиті змії. Там прожила вона довший час пробуваючи в покуті і поливаючи каміне сльезами. Годі сказати, які чортячі спокуси перебула там і якої ангельської оборони сподобляла ся. Живила ся тільки корінем і водою, яку в тій печері по своїй молитві мала з божого надання. Крім сього поживою для неї був спів ангельський, який чула що дня, і ангельські руки іноді підносили її в повітрі. Много разів бачила там свого Спасителя, і під хрестом, що в печері був поставлений ангельськими руками, творила молитви і з великою своєю втіхою бачила всі тайни та діла господні, яких у давнішій житю й сама була свідком. Ніхто з тамошніх людей не знав про неї і ні від кого не мала помочи, а коли її одежа зотліла і розсипала ся, волосє покрило все її тіло. Там прожила вона 30 літ. Колиж наблизив ся кінець її життя, з божого провидіння прийшов до неї священник, що також вів пустинне жите і бачив божою обявою, як ангели підносили її на повітрі для слухання співу і як приносили їй хліб небесний замість страви на покріплення її тіла. Він заляв її Богом, щоб сказала йому, хто вона, і почув від неї голос:

— Я Магдалина, та сама грішниця, про яку свідчить євангеліє. Сьогодні наближає ся кінець мого життя. Чи не задля сего Бог післав тебе сюди?

І вона оповіла йому все своє жите і післала його до єпископа Максиміна поручаючи, щоб ждав її в неділю в церкві і приготував божественні тайни. Так воно й стало ся. Принесена ангельськими руками до церкви не хотіла покинути сего світа без причастя божественних тайн. Та сама, що при Христовім гробі не задовольнилася ангельськими словами, але дожидала

самого царя ангелів, і при своїй смерті не задовольнилася ангельським ношенем, поспішаючи до самого Христа, утаєного в божественній тайній жертві. І там між священиками з великою побожністю при вівтарі причастивши ся святої тайни умильно гляділа до Христа, і там же при вівтарі віддала свою душу в руки Христові. Їїж молитвам поручаймо ся і ми, молячи ся Богу, щоб та, що випросила у Бога воскресенє свого брата, і нам виблагала правдиву скруху і сльози для обмитя гріхів і плоди правдивого поканя.

II. Марія Єгиптянка.

„Тайну цареву добре таїти, а діла божі оповідати приносить славу“. Такі слова сказав ангел до Товита по славнім провидженю його осліплених очий. Бо не берегти царської тайни приносить згубу й сором, а промовчати преславні діла божі наводить біду на душу. Отим то й я бою ся промовчати діла божі, згадуючи осуджене того слуги, що взяв талант від свого пана і закопав його в землю, а не пустив у торг для росту. Почувши святу повість не можу ніяк затаїти її, і ніхто з вас нехай не завдає мені брехню читаючи отсе писанє і не вважає мене гордим, дивуючи ся сему великому чудови. Бо не моє діло набріхувати на святих. А коли буде хтось такий, що читати ме сю книжку і дивуючи ся високости написаного в ній не захоче мені віри няти, нехай буде йому милость господня; бо такі люди думаючи тільки про неміч людську, чинять неприємними оповідання про високі подвиги святих. А тепер розпичну повість про предивну подію, що трапила ся в нашім роді.

Був старець у однім палестинським монастирі, житєм і словами украшений від самих ди-

тинячих літ, чернецькими обичаями і способом життя, на імя Зосима. І нехай не думає ніхто, що се той Зосима, відомий єретик, але сей інший, хоч обом одно імя. Сей Зосима правдивий сповняв усі приписи посту і чернецького подвигу і зберігав усі правила, і все робив ніколи не ослабляючи від сповнювання святих заповідий. Лежачи і встаючи, і руками, роблячи діло і їдячи, коли можна назвати стравою те, що він їв, одно тільки мав на думці раз у раз, голосити славу божу. Від наймолодших літ відданий до монастиря, прожив у ньому до пятидесятого року. Живучи оттак у монастирі подумав собі і промовив:

— Чи знайде ся монах на землі, що показав би мені спосіб життя, якого я не держався? Чи може де в пустині знайде ся чоловік ліпший від мене ділами?

І коли про се роздумував старець, явив ся йому ангел і промовив до нього:

— Отче Зосимо, як чоловік провадив ти доси добре жите, але ніхто з людей не досконалий. Та щоб ти зрозумів, кілька ріжних доріг веде до спасеня, вийди з сього монастиря як Авраам із дому свого вітця, і йди до монастиря, що лежить над Йорданом.

Не гаючи ся старець вийшов із свого монастиря і пішов по даному йому показу, ведений божою волею. Прийшовши до надйорданського монастиря він застукав у браму.

Сповідено про нього ігумена. Вийшовши він по чернецькому обичаю поклонив ся ігумену, і сей запитав його:

— Відки ти, брате, і задля чого прийшов до нас, убогих старців?

Зосима відповів:

— Не питай мене, відки я прийшов; я прийшов задля душевного пожитку. Чув я, що ваше

жите праведне і похвальне і може приводити душу до Христа, Бога нашого.

Ігумен відповів йому :

— Бог один, брате, що спасає рід людський, той нехай навчить тебе і нас волі своєї і напутить тебе зробити все корисне для душі. І коли се сказав ігумен, Зосима поклонився йому і відчитав коротку молитву і сказав „амінь“. І почав жити в тім монастирі.

Бачив тут монахів дуже світлих ділами і горючих духом, що раз у раз співали славу божу і без утоми вистоювали цілі ночі на молитвах. У руках їх була раз у раз робота і псалми на устах; і не було у них пустого слова, а тільки одно дбанє мати себе як мертвих тілом. Живилися тільки хлібом і водою. Се бачучи Зосима дивувався і переймався їх способом життя.

Коли ж минуло не мало днів і наблизився час великодного посту, тоді замикалося монастирську браму і не відмикало її ніколи, хіба, коли хто виходив для якої потреби. Була се місцевість пуста, і біля монастиря не проходив ніхто чужий, бо довколишні люди не знали про нього. І був звичай, усталений у тім монастирі, задля якого Бог привів сюди Зосиму. В перший тиждень посту презвитер відправляв святу літургію, і всі монахи причащалися пречистого тіла і крові Христа Бога нашого. По тім скоштувавши трохи страви збиралися в церкві і відправивши молитву, підчас якої клячали на колінах, усі цілували один одного та ігумена, і взявши від нього благословенство відчиняли монастирську браму, і співаючи згідними голосами : „Господь просвіщеніє моє і спаситель мой, кого ся убою? Господь захититель животу моему, от кого ся устрашу“ і решту того псалма, і ви-

ходили всі з монастиря, лишаючи одного або двох братів, не для охорони монастиря, бо в ньому не було що красти злодіям, але для того, аби церков не лишила ся без служби божої. І кождий ніс із собою поживу, яку міг або хотів: сей троха хліба, другий смокви, інший фіги, ще інший сочевицю мочену в воді, а деякі не брали з собою нічого, тільки своє тіло та одежі, які мали на собі; а коли тіло їх запотребувало поживи, годували ся корінцями та травою в пустині. І так переходили Йордан і розлучали ся далеко один від одного, і ніхто не знав про другого, як постить і як проводить час пустинного життя. А коли хто в пустині побачив наближене іншого, то відходив у інший бік, жиючи сам для себе і раз у раз співаючи хвалу Богу. Оттак проводили весь піст, а в неділю, в яку церков обходить цвітоносіє, вертали ся кождий приносячи плоди своєї праці, і кождий почувуючи в своїм сумлінні, як провів той піст; ніхто ні в кого не питав, як він трудив ся. Така була установа в тім монастирі.

Тоді також Зосима улягаючи монастирському звичаєви перейшов Йордан маючи при собі мало живности для потреби тіла і одіж, яку носив на собі. І ходячи по пустині відправляв служебний обряд і їв дещо, коли тіло потребувало, спав дуже мало, лежачи на землі, а дуже рано встаючи, пускав ся в дальшу дорогу. Йому забажало ся, як оповідав пізнійше, знайти хоч одного пустинника, що жив і постив у пустині постійно. Се бажане робило ся у нього чим раз настирнійше. Проходивши вісім день він зупинив ся троха втомлений дорогою і молив ся в часі другої години (по нашому сего рані) і відмовляючи звичайну молитву обернув

ся лицем до сходу. Отак перестаючи троха йти і спочиваючи і кланяючи ся в часі кожної години, на раз стоячи і співаючи побачив праворуч від себе неначе тінь людського тіла. Зразу злякався думаючи, що се чортівський привид, і затремтівши отїнив себе знаком хреста: тоді минув його страх і він стояв без боязни, скінчивши свою молитву. Потім обернувши ся глянув очима на полудне і побачив людську постать, що йшла гола тілом і чорна з виду від соняшного загару. Волосє-ж у неї було біле як вовна і коротке, так, що досягало тільки до шиї. Побачивши се Зосима рад був видови живої людини, і почав іти в той бік, де бачив привид, і втішав себе великою радістю, бо протягом тих днів не бачив ані людської подоби, ані звірячої, ані пташачої, ані гадючої. Коли-ж людська постать із далека побачила Зосиму, що йшов до неї, почала спішити і бігти у глибину пустині. Зосима-ж, немов забуваючи свою старість і втому з довгої подорожі, побіг що духу бажаючи дігнати тікача. Він гонив, а вона тікала; швидкий був його побіг, але вона бігла ще швидше. Коли-ж він наблизив ся так, що вона могла чути його голос, почав кричати крізь сльози мовлячи:

— Чого тікаєш передо мною, грішним старцем, слуго правдивого Бога, якому служачи живеш у тій пустині? Підожди мене грішного і негідного і немічного, стань і подай старцеві свою молитву і благословенство, заклинаю тебе Богом, який не цурає ся ніколи нікого.

Поки Зосима говорив ті слова крізь сльози, наблизив ся до неї ще більше, і між ними показав ся сухий потік, хоч не думай щоб туди текла колись якась вода. Коли він прийшов до того поточища, вона виходила вже на другий беріг. Зосима струджений старістю і не можучи

бігти дальше зупинив ся на березі і приложив сльози до сліз, благанє до благаня.

Тоді постать, що тікала перед ним, промовила до нього голосно і рекла:

— Авва Зосимо, не можу обернути ся до тебе і показати ся тобі лицем до лица. Я жінка і зовсім гола, як бачиш, і сором тілесний у мене не закритий. Та коли хочеш мені, грішній жінці, дарувати молитву, перекинь мені верхню одежу, що маєш на собі, щоб я покрила свою жіночу неміч, а тоді оберну ся до тебе і прийму твою молитву.

Тоді Зосима затремтів усім тілом і перелякав ся всею душею чуючи, що вона назвала його по імені. І мовив сам до себе:

— Коли-б отся не була прозорлива, то не назвала би мене моїм іменем.

І зараз учинив те, що вона веліла йому, і знявши з себе верхній одяг, старий і подертий, який носив на собі, перекинув його на другий беріг, відвернувши ся лицем від неї. Вона ж узявши огорнула ся ним і прикрила ним оба боки свого тіла там, де треба було прикрити більше, ніж інші части тіла. І обертаючи ся до Зосими промовила до нього:

— Що тобі стало ся, авва Зосимо, що ти забажав видіти жінку грішницю? Чого тобі треба було почути або навчити ся від мене, що ти не лінував ся завдати собі стільки труду?

Та він припавши колінами до землі, просив у неї благословенства. Так само й вона припала на землю і просила благословенства у нього. Отак вони обое лежали на землі, просячи благословенства одно від одного, і нічого не було чути від них обоїх, як тільки: „Благослови!“ Коли-ж пройшло не мало часу, промовила жінка до Зосими:

— Тобі випадає відправити молитву, бо ти наділений презвитерською почестью і від многих літ стоїш перед вівтарем і не раз приносив Богу святі дари.

Чуючи ті слова Зосима почув іще більший страх і почав трясти ся всім тілом і потіти і стогнати, і голос у нього переривав ся. І промовив до неї Зосима уриваним і придушеним голосом:

— О мати духовна, о скільки ж більше від мене ти приблизилася до Бога, і о скільки більше умертвила себе для сього світа, се показує даний тобі дар, що називаєш мене по імені і знаєш про мою єрейську гідність, не бачивши мене ніколи. Оттим то радше сама Господа ради благослови мене і подай мені молитву, потрібну для моєї поправи.

Усміхнувши ся на ті слова старця вона промовила:

— Благословен Бог, що хоче спасення душам людським.

Зосима подав „амінь“ на ті слова і підняв ся з землі. Вона-ж мовила до нього далі:

— Чого-ж прийшов ти до мене грішниці, чоловіче божий? З якого приводу забажав ти бачити жінку голу і позбавлену всякої чесноти? Та мабуть ласка святого духа привела тебе сюди, щоб ти зробив одну службу на потребу мого тіла. Та скажи мені по переду, отче, як живуть тепер христіяни, як царі і як свята церков?

— Молитвами вашими святими дарував Бог повний супокій. Але приймай просьбу старця і помоли ся Богу за весь світ і за мене грішника, щоб не була мені безплідною подорож у пустиню.

Вона-ж відповіла йому:

— Тобі радше, авва Зосимо, випадає як священикови молити ся і за мене і за всіх, бо й на те тобі дано священичий чин. Та нам велено жити в послусії, і тому зроблю те, чого ти просиш мене.

І по тих словах вона обернула ся на схід сонця і піднявши очи та руки до неба, почала молити ся. Слів її не розумів Зосима. Тому слухаючи її молитви стояв і тремтів, дивлячи ся в низ і не говорячи нічого. Пізнійше він кляв ся Богом оповідаючи, що коли позирнув на неї під час її молитви, підводячи троха похилену голову, бачив її піднесену на повітрі від землі мало що не на локоть. Бачучи се Зосима пронятий ще більшим страхом припав на землю, мочачи своє тіло слезами і не можучи промовити нічого, тільки раз по разу „Господи помилуй!“ Та коли лежав на землі старець, його почала спокушувати думка, чи не напускає вона на нього привид, щоб обдурити його своєю молитвою. Тоді жінка обернула ся і веліла йому встати і промовила:

— Чого, авва Зосимо, турбують тебе помисли, що бачиш привид? Прошу тебе, блаженний, нехай буде тобі відомо, отче, що я жінка грішниця і огорожена святим хрещенєм, а не привид, лише земля й порох і попіл, і все думала про тіло, а ніколи про душу.

По сих словах вона перехрестила знаком хреста своє чоло і очи і уста і груди, мовлячи ось що:

— Авва Зосимо, Бог нехай спасе нас від діавола і від брехень його, бо він воює з нами ріжними способами.

Чуючи і бачучи се старець упав їй до ніг і мовив зі слезами:

— Заклинаю тебе Ісусом Христом, Богом нашим, що родив ся від дівки, задля якого ти но-

сиш ось тут свою наготу, не укривай передо мною свого життя, але розповідж мені все, щоб усім відома стала величність божя, показана на тобі. Говори ради Бога, бо не для похвали розповіси мені, але щоб оповістити мене грішника і недостойного. Бо я вірю в Бога, для якого ти живеш, і який задля того припровадив мене в отсю пустиню, щоб усе про тебе було виявлене людям. Не слід бо немочи нашій сперечати ся з судами божими. Бо коли би Бог наш не хотів, щоб твоє життя і твої подвиги стали відомі всьому світу, не був би явив тебе мені і не був би укріпив мене на таку дорогу, мене, що ніколи не хотів і не міг вийти із своєї оселі.

Таке і більше ще в тім роді говорив їй Зосима, а вона зітхнувши промовила до нього:

— Соромлю ся, отче, розповідати про мої огидні діла. Та коли ти бачив моє голе тіло, обнажу тобі також своє давніше життя, щоб ти зрозумів, як багато безсоромности й огиди наповняло мою душу. Не для смохвальби, як сказав ти сам, але й не без доброї волі розповім тобі про своє життя, що було зразу вибраною посудиною диявола. Знай, коли зачну оповідати тобі про своє життя, тобі захочеть ся тікати від мене, так як чоловік тікає від гадюки не терплячи її сичання, аби не слухати своїми ушима того, що чинила я негідниця. Про те розповім тобі не замовчуючи нічого, та уперед закликаю тебе, не настанно молити ся за мене, щоб я знайшла помилуванє в день суду божого.

Коли-ж старець налягав і раз у раз плакав, вона почала оповідати мовлячи ось як:

— Я, отче, родила ся в Єгипті, і маючи дванацять літ, ще при житю моїх родичів, відкинувши ся від їх любови пішла до Александрії. І скоро там осквернила своє перше дівоцтво,

віддала ся без упину і ненаситно розпусті. Сором мені навіть подумати, не то говорити про ту нечесть; але скажу коротко, щоб ти пізнав усю невдержність мого тіла. Більше як сімнацять літ провела я без перешкоди віддаючи своє тіло, і ні від кого не приймаючи заплати. Запевняю тебе правдою самою, що коли хто навіть хотів дати мені, я відкидала. Се-ж чинила я, щоб привернути до себе як найбільше людей, аби приходили до мене за дармо і заспокоювали мою жадобу. Не думай, що я була богата і для того не брала заплати; ні, я жила в бідности і заробляла пряденєм повісем. У мні горіло ненасичене бажанє ненастанного заспокоюваня тілесної похоти, і мені здавало ся, що в тім і житє, щоб заспокоювати її безнастанно. Жиючи отак раз у часі жнив бачила я багато людей мужів із Лібії та Єгипту, що йшли до моря, Я запитала одного стрічного з них:

— Куди йдуть отсі прихожі мужі?

Він відповів мені:

— Йдемо до Єрусалима на празник піднесеня чесного і животворящого хреста, що буде незабаром.

Я мовила до нього:

— А чи приймуть і мене, коли піду з ними?

Він відповів:

— Коли маєш гроші на перевіз і живність, то ніхто не заборонить тобі.

Я відповіла йому:

— Йй Богу, не маю ні гроша ні живности, але піду і сяду на корабель з ними, і знаю, що будуть годувати мене за дармо, бо віддавати-му їм своє тіло за заплату.

Оттака думка, отче, прийшла мені відразу, щоб між тими людьми знайти як найбіль-

ше поклонників для мого тіла. Я ж сказала тобі, отче, не силуй мене оповідати тобі про мої соромні діла, бо знає се Бог, як мені самій страшно оскверняти тебе й повітря своїми словами.

Але Зосима, мочачи землю слезами, відповів їй:

— Говори, ради Бога, мати моя, і не переставай у твоїм кориснім для мене оповіданню.

Вона ж до попереднього доложила й далше:

— Той стрічний молодий чоловік почувши безсоромність моїх слів розсміяв ся і пішов, а я покинула пряслицю, яку деколи носила з собою, і добігла на море, куди йшов той молодий чоловік. Над морем побачила я зібраних іще десять мужів або й більше, різного віку, і я втішила ся бачучи, що вони всі дужі тілами і свободні в бесіді і будуть задоволені моєю похитю. Де кілька інших поклазили вже на корабель, і я своїм звичаєм безсоромно вскочивши до них сказала їм:

— Прийміте й мене між себе, куди вам дорога; надію ся, що не буду вам неприємна.

І багато дечого иншого наговорила я і заставила всіх сміяти ся. Вони ж бачучи мою безсоромність узяли мене і ввели в свій корабель, і відси ми пустили ся плисти. Як маю оповідати тобі решту, отче? Який язик вимовить і який слух вислухає всі ті мої злі діла, яких я допустила ся в тій дорозі на кораблі? Навіть таких, що не хотіли мати зносин зо мною, я окаянна силувала віддавати ся безсоромній розпусті, про яку й говорити годі, і якої я була для них учителькою. Вір мені, отче, дивую ся й доси, як стерпіло море моє лиходійство і як земля не розвернула уст своїх і мене живцем не проглинула до пекла за зопсоване так многих душ. Але думаю, що Бог чекав мого розкая-

ня, бо він не хоче смерти грішника, але з довготерпінєм чекає, поки він не покає ся.

З таким самим наміром прибула я й до Єрусалима, і кілька день пробули ми перед празником, я робила те саме діло, ба навіть іще гірше, бо не задовольняючи ся тими, що були зі мною в кораблі і в дорозі, я приваблювала до себе єрусалимських міщан і чужинців і збирала їх у своїм помешканю.

Отак приблизив ся святий празник піднесення чесного хреста, а я так само, як попередніми днями, ходила по вулицях ловлячи душі на свою покусу. Та побачивши в ранці багато людей, що йшли до церкви, я пішла з ними, вмішавши ся в їх юрбу. Прийшовши до церкви я ввійшла в церковний притвор. У церкві вже почало ся богослуженє, та коли до неї тисли ся многі люди, я не могла втиснути ся в двері; здавало ся, що люди відпихають мене. Я подумала сама собі: „Хоч і відпихають, а я все таки попру ся і вйду разом із людьми“. Та коли я дійшла до церковних дверей, за якими лежало животворяще дерево, скільки не силкувала ся і не трудилася і не боліла душею, а ніяк не могла ввійти в двері. Вже ступила я на церковний поріг, але коли всі інші люди без перешкоди повходили в церков, мене зупинила якась сила божа, не даючи мені ввійти до середини. І ще раз я поперла ся на перед, але щось відіпхнуло мене далеко від дверей. І опинивши ся сама в притворі я подумала, що так мені стало ся задля жіночої немочи. І знов бачучи, як многі люди входили в церков, я вмішала ся між них і силкувала ся пройти між ними пропихаючи ся ліктями, і трудилася мов безумна, і знов таки, коли бідна моя нога доторкнула ся до порога, а церков приймала всіх інших і не боронила

нікому входити, мене окаянну не прийняла, але не-
наче ряд вояків загородив вхід до церкви, так
мене знов зупинила якась сила божа, і я знов
опинила ся в притворі. Отак потрудивши ся і по-
терпівши три й чотири рази я втомила ся і не
могла вже вмішувати ся в юрбу народу, але ві-
дійшовши на бік я стала в куті церковного при-
твора. Якийсь час я стояла мов сама не своя, не-
мов би сон застелив мені очі, а коли прийшла
до себе, то почула в серці пекучий біль і свідо-
мість, що за мою розпусту стала ся мені така
заборона війти в церков і бачити животворяще
дерево. І я почала плакати та ридати і бити се-
бе в груди, і з глибини мого серця понесли ся
тяжкі зітхання. Отак плачучи на тім місці, де
стояла, я зирнула перед себе і побачила на
стіні ікону пресвятої Богородиці. Вдивляючи ся
в неї в упір я промовила до неї: „О Діво Влади-
чице, що тілом родила Слово боже, знаю вже,
знаю, що не подоба і не слід мені, нечистій
грішниці, глядіти на чесний образ твій, непоро-
чна діво, бо в тебе і тіло й душа чисті та неза-
плямлені. Справедливо на мене, блудницю, паде
ненависть від твоєї чистоти, і я стою перед то-
бою в мерзоті. Але я чула, що задля того Бог
зробив ся чоловіком і родив ся від тебе на світ,
щоб покликати грішників до покаяня. Поможі
мені самотній, позбавленій усякої помочи! Зро-
би, щоб допущено мені було війти в церков
і без перешкоди побачити дерево, на яким був
розпятий Христос Бог, що віддав кров свою за
наше вибавленє. Зроби, Владичице, щоб і мені
отворили ся двері, щоб я могла поклонити єя
святomu хрестови. Ти будь мені певною пору-
кою перед своїм сином, що від сьогодні не за-
нечищу вже свого тіла ніякою тілесною пля-
мою. Але коли побачу дерево Христа, твогого

сина, відречу ся сего світа і піду туди, куди ти, поручнице моя, вишлеш мене“.

Промовивши сі слова я почула в душі немов якийсь даний мені знак, розпаленє віри і розблиск надії на милосердє Богородиці. І зійшовши з місця, на яким стояла й молила ся, я знов змішала ся з прихожими і не було вже мені забору ані відпиханя, і ніхто не заборонив мені вийти в церков. Але мене проняв страх і я затремтіла і трясучи ся почала бити поклони. Потім дійшовши до дверей, що в перед були немов заперті для мене, я без трудности вийшла в церков і сподобила ся бачити чесний і животворящий хрест. Бачила також тайни божі і почула, як Бог готов приймати тих, що кають ся. І впавши на землю я цілувала чесне дерево. Потім поспішно я вийшла з церкви, бажаючи ставити ся перед моєю поручницею. І прийшовши на місце, де була ікона пресвятої Богородиці, я впала перед нею на коліна і почала промовляти ось як: „Ти, благословенна пані, Богородице Владичице, показала на мені свою чоловіколюбність. Tobі не бридка була моя недостойна молитва, бо я побачила славу, якої справді я, блудниця, негідна була бачити. Слава Богу, що через тебе приймає покаяне грішних! Щож більше маю подумати або промовляти в своїх гріхах? Час мені, Владичице, сповнити те, що я обіцяла ся для одержаня твоєї поруки. Дай мені знак, що велиш мені вчинити? Будь мені вчителькою спасенія, наведи на дорогу до очищення душі“.

І коли я вимовила ті слова, почув ся мені голос із далека, що промовив: „Коли перейдеш Йордан, знайдеш добрий супокій“. Почувши той голос і певна того, що він звернений до мене, я з плачем скрикнула і промовила до Богородиці: „Пані Богородице, не покинь мене!“ і се

сказавши я вийшла з церковного притвора і пішла швидко дорогою. На дорозі зустрів мене один чоловік і дав мені три мідяні монети мовлячи: „Візьми, мати моя!“ Взявши їх я купила три хліби і запитала того, що продавав хліби, куди дорога на Йордан. Він показав мені браму, що вела до Йордана, і пройшовши її я пішла не гаючи ся і плакала йдучи. Отак я йшла аж до вечера; о другій годині дня я бачила чесний хрест, а при заході сонця дійшла до церкви святого Івана Хрестителя, що стояла недалеко Йордана. Прийшовши до тої церкви я зійшла в низ до йорданської ріки, напилася з неї води і вмила ся нею, а по тім причастила ся пречистих і живот орящих тайн Христових у церкві Предтечевій і з'їла половину одного хліба, і напивши ся йорданської води проспала сю ніч на землі. В ранці ж другого дня знайшовши там малий човник я перевезла ся на другий беріг Йордана, і знов помолила ся до своєї наставниці Богородиці: „Напути мене, як твоя свята воля!“ І прийшовши в огсю пустиню я аж до нинішнього дня не видаляла ся з неї, віддаливши ся від світа. Живучи в сьому відлюдному місці я ждала Бога спасителя і обертала ся до нього в моїй душевній немочи і в бурях покус.

І мовив Зосима до преподобної:

— Кілько літ, мати моя, провела ти в отсій пустині?

Вона ж відповіла:

— Думаю, що минає сорок семий рік, від коли я покинула святе місто.

Зосима запитав далі:

— Чим же годуєш тіло своє?

Вона відповіла:

— Півтретя хліба принесла я з собою перейшовши Йордан. Я їла їх по малій окрушині,

так, що вони з часом висохли і стали тверді як камінь. І так по троха гризучи їх я пробула сім літ.

Зосима запитав далі:

— Якже ж ти стільки літ обходила ся без води і чи не було тобі яких хороб або наглого омлівання?

Вона відповіла:

— Запитав ти мене, авва Зосимо, про річ, про яку страшно мені говорити. Бо коли згадаю всі ті напасти, які я перетерпіла, і всі ті люті помисли, що шарпали мою душу, бою ся, щоб і тепер не впала в знесиле.

І мовив до неї Зосима:

— Благаю тебе, мати моя, не минай нічого, що би ти могла розповісти мені. Раз розпочавши виповідж усе, що можеш пригадати.

Вона ж відповіла:

— Вір мені, авва Зосимо, шіснацять літ провела я в отсій пустині борючи ся зі своїми помислами, як із лютими звірями. Коли я починала глодати твердий хліб, мені забагало ся мяса і риб, які я смакувала в Єгипті, забагало ся вина, яке я дуже любила; пила я його багато живучи в світі. Тут же не маючи ані краплі води я страшенно розпалювала ся і терпіла невимовну спрагу. Забагало ся мені не раз також любовних та сороміцьких пісень, і те бажане завзято бунтувало мою душу співати ті бісовські пісні, до яких я привикла була в світі. В таких разях я заливала ся слезами, будила в собі горячу віру і бючи себе в груди пригадувала собі той заповіт, який поклала собі входячи в сю пустиню. Думкою я ставала перед іконою пресвятої Богородиці, поручниці моєї, і перед нею плакала благаючи прогнати помисли, що гризли мою окаянну душу. Коли ж наплакала ся досить і що сили

набила себе в груди, тоді бачила я світло, що обливало мене довкола і замість бурі робила ся в моїй душі велика тиша. Як маю виповісти тобі, авва Зосимо, ті помисли, що тягли мене до любовидїйства? Огонь у моїм окайніім серці розграв ся і розпалював мене всю бажанєм совокупленя. Колиж таке бажанє опановувало мене, я кидала ся на землю і проливала багато сліз, і мені здавало ся, що сама моя поручниця стоїть біля мене і карає мене показуючи муку за проступки. Не встаючи день і ніч із землі я лежала простерта, доки те солодке світло не осяяло мене і не проганяло помисли, а очи раз у раз підносила до моєї поручниці, просячи у неї помочи. І вона була мені помічна і влекшувала мені доходити до покаяня. Отак скінчила я шіснацять лїт терплячи без ліку всякої біди. Від тоді ж аж до сього дня отся помічниця помагає мені не-настанно.

Тоді мовив до неї Зосима:

— І вже не треба тобі було ані поживи ані одежі?

Вона ж відповіла:

— Скінчивши ті хліби, про які я згадала тобі, шіснацять лїт я жила ся ростинами і иншим таким, що знаходила в отсій пустинї. Одежа, яку я мала на собі перейшовши Йордан, подерла ся і розлетїла ся. Богато муки витерпіла я від морозу і від спеки, горючи від сонця і дубїючи та трясучи ся від морозу. От тим то багато разів упавши на землю я лежала непорушно, мов без душі. Богато разів я ще мусїла бороти ся з ріжними напастями та гризотами моїх думок. Та від того часу аж до нинїшнього дня сила божя ріжними способами береже мою грішну душу і ослаблене тіло. Згадуючи лише, від якого зла вибавив мене Господь, я маю невичер-

пану поживу в надії мого спасенія, годую ся і покриваю ся словом божим, що оживляє всяку твар. Бож не самим хлібом живе чоловік, а ті, що не мали чим покрити своє тіло, окривали ся камінєм, скинувши з себе ризу гріховну.

Зосима чуючи, що вона наводить слова із святих книг, із Мойсея та Давида, запитав її:

— Чи ти, мати моя, вчила ся псалмів чи яких інших книжок?

Вона ж почувши се усміхнула ся і мовила до нього:

— Вір мені, чоловіче божий, від коли я перейшла Йордан, не бачила ні одного чоловіка крім твого лица сьогодні, ані одного звіря, ані іншої живої тварі. І письма не вчила ся ніколи, і не чула ані співу церковного, ані читання святих книг, але слово боже само живе в мені і навчає мене. Доси, отче, кінець моєї повісти, і як розпочинаючи її, так і тепер закликаю тебе втіленим словом божим молити Бога за мене блудницю.

Сказавши се і докінчивши своє оповідання вона хотіла знов поклонити ся старцеві. Та він скрикиув зі слезами:

— Благословен Бог, що творить великі і страшні і дивні, славні та невимовні діла, яким ліку нема. Благословен Бог, що показав мені, які багаті дари дає тим, що боять ся його. На правду ти, Боже, не забуваєш тих, що боять ся тебе.

І він хотів поклонити ся їй, та вона взявши його за руку не дала йому поклонити ся і мовила до нього:

— Все отсе, що чув ти від мене, отче, закликаю тебе Ісусом Христом, Богом нашим, не оповідай нікому, доки Бог не візьме мене з землі. А тепер іди з миром, а будущего року по-

бачиш мене знов. І зроби ради Бога те, що тепер заповім тобі. В піст будучого року не переходи через Йордан, як велить звичай у вашім монастирі.

Чуючи се Зосима здивував ся, що вона знає також звичай того монастиря, але не сказав нічого крім слів:

— Слава Богу, що дає великі дари тим, хто любить його.

Вона ж мовила йому далі:

— Отож, як кажу тобі, авва Зосимо, не виходи будучого року з монастиря, а навіть, як би ти захотів вийти, то се буде тобі неможливо. А в святий великий четвер тайної вечері візьми в свячену посудину часточку животворящего тіла і крови Христа Бога нашого, і принеси мені, і підожди на мене на тім боці Йордана, на березі близькій до заселених місць, а я прийду причастити ся святих тайн. Бо від коли я причастила ся їх у церкві Івана Хрестителя і перейшла Йордан, не приймала тої святої тайни аж доси. А тепер бажаю причастити ся її. Тож благаю тебе, не відмов моїй просьбі і принеси мені божі та животворящі тайни в той сам час, коли Господь зробив своїх учеників причасниками своєї остатньої вечері. А ігумену Іванови того монастиря, в яким живеш тепер, скажи: „Уважай на себе і на своє стадо, бо в ньому робить ся дещо таке, що вимагає направи“. Але не хочу, щоб ти сказав йому се зараз, тільки скажеш тоді, коли Бог положить тобі се на душу.

Се сказавши і ще раз повторивши старцеві: „Моли Бога за мене!“ вона пішла у внутрішню пустиню. Зосима ж припавши на коліна цілував місце, на якому стояли її ноги, а потім давши хвалу і славу Богу вернув ся на свою

попередню дорогу, славлячи Христа Бога нашого.

Перейшовши пустиню він вернув до монастиря в той сам день, коли вертали також інші монахи. Весь той рік він не казав нікому нічого, не сміючи нікому виявити і виповісти те, що бачив, але в душі молив ся до Бога, щоб показав йому знов бажаний вид. Одинокa журба та туга його була в тім, що рік тягнув ся так довго, а йому бажало ся, щоб час скоротив ся хоч на один день. Коли ж наблизив ся перший тиждень святого посту, всі монахи монастирським звичаєм відповідно до усталеного порядку вийшли з монастиря. Зосима одначе занеміг на тяжку пропасницю і лишив ся в монастирі. І йому пригадали ся слова преподобної: „Хоч би й захотів ти вийти, буде се тобі неможливо“. По многих днях він видужав із своєї слабости і провів решту посту в монастирі. Коли ж монахи повернули з пустині і наблизив ся четвер тайної вечері, Зосима зробив так, як йому було велено: вложив у малу чашу частиці пречистого тіла і крочи Христа Бога нашого, а в мисочку взявши де-Яілька сушених фіг і фініків і троха моченої сокевиці, вийшов пізнім вечером і сів на березі вордана, дожидаючи преподобної. Вона довго не приходила, а Зосима не можучи задрімати пильно вдивляв ся в пустиню, бажаючи побачити те, чого йому хотіло ся. І в душі його почали родити ся сумніви:

— Чи може моя негідність заставила її не прийти? Або може прийшовши і не заставши мене вона вернула ся?

І при сих словах він почав зітхати і заплакав, а піднявши очи до неба молив ся отсими словами:

— Не позбав мене, Владико, твоєї ласки бачити її знов, щоб я не відійшов на дармо носячи свої гріхи і почуте своєї негідности.

Отак помоливши ся з плачем він наткнувся на иншу думку.

— А що буде, коли вона прийде і не знайде човна? Як перейде Йордан і як приступить до мене негідного? Горе моїй негідности! Хто позбавив мене справді такого добра?

Коли старець бив ся з такими думками, преподобна жінка прийшла і стала на березі Йордана з того боку, відки йшла з пустині. Зосима побачивши її підняв ся з землі втішивши ся і веселячи ся та славлячи Бога. Іще була в нього думка, що не можна їй перейти через Йордан, та поглянувши на неї він бачив, як вона хресним знаком перехрестила Йордан. Ніч була дуже ясна задля повні місяця, як оповідав опісля Зосима. І коли вона перехрестила ріку, вийшла на неї ногами і ступаючи по верха води йшла до нього. Коли ж він хотів поклонити ся їй, вона скрикнувши заборонила йому, і ще йдучи водою мовила:

— Що робиш, авва Зосимо? Ти ж священник і маєш при собі тайни божі.

І вийшовши з води вона промовила до старця.

— Благослови, отче, благослови!

Та він тремтячи всім тілом, перелякавши ся того чудесного виду, мовив до неї:

— Дійсно правдивий Бог, котрий сказав: „Уподобляйте ся Богу, бо очищенням усе можливе“. Слава тобі, Христе Боже, що показав мені отсею твоєю слугою, як далеко мені до досконалости.

По сих його словах вона просила його провести її молитви „Вірую в єдиного Бога“

і „Отче наш“, а по скінченню молитви поцілувала старця в уста. Запричастивши ся святих тайн, вона підняла руку до неба, зітхнула, заплакала і промовила:

— Сьогодні відпускаєш слугу свою, Владико, по твоєму слову в супокою, бо мої очі бачили спасеніє твоє, яке приготував ти перед лицем своїм.

— Тепер, авва Зосимо, сповни ще другу мою просьбу. Вертай зараз у монастир, і нехай мир божий хоронить тебе. А в слідуюче літо прийди на той потік, де ти в перше розмовляв зо мною. Прийди, ради Бога, прийди, і побачиш мене знов, коли Бог того захоче.

Він відповів їй:

— Колиб було мені можливо ходити слідом за тобою і раз у раз бачити чесне лице твоє! А тепер послухай просьби старця і покоштуй троха живности, яку я приніс тобі.

Се мовлячи показав їй мисочку, яку приніс із собою. Вона ж кінцями двох пальців узявши три зерна сочевиці з'їла і мовила:

— Досить сього для духової ласки божої, що хоронить суть душі незаплямлену.

І знов промовила до старця.

— Моли Господа Бога за мене і не забувай про моє окаянне житє.

Він поклонив ся їй у ноги і велів їй молити ся за царів і церкви і за себе, і помоливши ся сам та прбливаючи сльози вернув до монастиря плачучи та зітхаючи, бо не смів задержувати невдержиму. Вона ж знов перехрестивши Йордан перейшла його поверх води, як і перед тим, а старець пронятий радістю і великим страхом вернув назад до монастиря. По дорозі пригадав собі, що забув запитати про імя і ре-

подобної, та понадіяв ся розвідати його в будучий рік.

Коли ж минув рік, він по монастирському звичаю знов вийшов у пустиню і подав ся до далекого потока на предивну стрічу. Пройшовши пустиню і дійшовши до одного знаку почав шукати того місця, на яким здибав ся з преподобною. Він озирає ся на право і на ліво, як хитрий ловець, що бажає спостерегти пожадану добычу, але не бачучи ніде нічого почав плакати, і підвівши очі до неба молив ся мовлячи:

— Покажи мені, Господи, скорб некрадомий, який сховав ти в тій пустині, Владико! Покажи мені, молю тебе, втіленого ангела, якого недостойний весь світ.

Так плачучи й молячи ся дійшов до піскової прірви, і зупинивши ся на березі побачив на схід сонця преподобну, що лежала мертва; її руки, як слід, були зложені на груди, а лице звернене до сходу сонця. Не сміючи доторкнути ся до її тіла старець плачучи почав відчитувати псалми відповідні для похорону, і відмовивши похоронну молитву мовив сам до себе:

— Чи подоба мені похоронити тіло преподобної і чи буде се відповідне її волі?

І подумавши се він побачив біля голови її написано на піску ось що: „Похорони, авва Зосимо, на сьому місці тіло вбогої Марії, віддай землю землі, а за душу моли ся до Бога. Я вмерла місяця фармутія, по єгипетськи, а по римськи апріля першого дня, в саму ніч святої тайної вечері“.

Прочитавши се писанє старець поперед усього подумав, хто се міг писати, бо вона ж признала ся йому, що була неписьменна. Та про те він рад був, що довідав ся її імя, і зрозумів, що коли над Йорданом причастила ся святих

тайн, протягом години перейшла таку довгу дорогу, на яку він потребував вісім день, і тут віддала Богу духа. Величаючи Бога і росячи сльозами землю та тіло преподобної, він промовив сам до себе:

— О бідний Зосимо, час би вже був зробити те, що велено тобі. Та як же ти викоплеш гріб, окаянный, не маючи в руках нічого?

При сих словах він побачив на землі покинений малий дрючок і взявши його почав копати ним. Але земля була суха і не піддавала ся старцеві, хоч і як він трудив ся; він упрів коплючи, але не міг зробити нічого. Тоді зітхнув важко з глибини серця і підводячи голову побачив великого льва, що стояв біля тіла преподобної і лизав її ноги. Побачивши його він зразу затремтів зо страху перед звірем, але згадавши слова преподобної, що вона в пустині ніколи не бачила ніякого звіря, перехрестив ся знаком хреста і почув певність, що силою покійної лев буде йому нешкідливий. І справді лев почав ласити ся до старця радуючи ся і мало що не цілуючи його. Зосима ж мовив до льва:

— О звірю, коли ти такий великий і сильний, ось вона просила мене похоронити її тіло, а я старий і не можу копати не маючи мотики, а до монастиря дуже далеко, щоб я міг вернутися і принести її. Тож викопай ти гріб своїми пазурами, щоб ми віддали землі тіло преподобної.

Почувши сі слова лев зараз передніми лапами викопав таку яму, яка потрібна була для похоронення тіла. Старець зложивши в ній тіло преподобної обливав її ноги сльозами і довго молив ся за її душу, а потім покрити землею її тіло, що було зовсім голе і мало на собі тільки той подертий плащ, який кинув їй Зосима. Тоді вони розійшли ся: лев пішов у пустиню спокійно як

вівця, а Зосима вернув ся до свого монастиря благословлячи і хвалячи Христа Бога нашого.

Прийшовши в монастир він розповів усім монахам те, що бачив і чув від неї, і не втаїв перед ними нічого. Монахи дивували ся чуючи величність божу і зо страхом і любовю відправили поминки по преподобній Марії. А ігумен Іван знайшов у монастирі справді дещо таке, що вимагало поправи, як переказала йому преподобна.

Зосима жив у тім монастирі аж до смерти, проживши мало не сто літ. Монахи, жо жили в тім монастирі, переховували його оповіданє без запису і оповідали його не раз слухачам для їх поученя. І я почувши те, незаписане доси оповіданє, списав його і передаю пам'яті людській, не знаючи, чи ще хто инший, хто знав може більше від мене, не записав його. Я записав тільки те, що міг.

III. Марина монах.

Був один муж у Бітинії на імя Евгеній. Той маючи чесну і богобоязну жінку мав з нею єдину дочку на імя Марину. Незабаром умерла його жінка, а батько виховав дівчину в боязни божій. Коли доросла, мовив їй:

— Наймилі́йша моя доню, все своє добро даю тобі, а сам на старости літ хочу подумати про спасенє своєї душі і піду в монастир на покуту.

Почувши се від батька дівчина мовила:

— Наймилі́йший панотче, чи хочеш себе спасти, а мене згубити? Собі небо вибираєш, а мені землю лишаєш. Приверни також мою душу до Господа Бога. Однаково ти отець тіла, то будь же також вітцем і пастирем душі моєї. Пригадай, що мовив Господь у євангелії: „Добрий пастир покладає своє здоровлє за свої вівці“. Адже хто приверне чию душу до Бога, покрие тим свої гріхи.

Говорячи се вона заплакала і заливала ся гіркими слезами. Почувши се батьковрадував ся дуже з її розуму та замилюваня до спасеня душі. І мовив до неї:

— Люба моя доню, що ж маю чинити? Взяти тебе з собою не можу, бо ти жіночої

плоти, а я піду до монастиря між мушчин. Там, де я буду, ти не можеш бути, бо діявол ненастанно воює з добрими людьми, і могло би й тобі трапити ся яке лихо.

На се вона відповіла батькови:

— Не так би я хотіла йти з тобою до монастиря, як ти думаєш, але обстриглаб собі волосє і вбрала ся в мужеську одіж, так що ніхто й не знав би про мене, що я дівчина.

Чуючи сі слова своєї дочки батько ще більше врадував ся і згодивши ся на те, все своє добро, що мав лишити дочці як одинокій дідичці, роздав сиротам, удовам та вбогим, а сам обстригши свою дочку і одягши її в мужеську одіж назвав її Маріном. Покидаючи світ і вибравши ся в дорогу він ось як упоминав її:

— Гляди, моя доню, щоб ти вела себе добре, бо будеш там немов серед огню. Знаєш, що до монастиря невісти не входять ніколи. Тож держи ся незаплямленою, відданицею Господа Бога, а коли обоє сповнимо те, що ми прирекли Богу, то надію ся на Бога, що здобудемо царство небесне.

І поручивши себе Господу Богу вступив зі своєю дочкою, перебраною за парубка, до монастиря. Згодом побачив, що та дівчина, його дочка, веде себе дуже добре у всякій чесноті та в монастирських правилах, особливо в послусії і покорі і в умертвленню свого тіла. Отець дякував за се Богу, а всі монахи тай сам ігумен мали з того велику потіху. А коли отак провела кілька літ між монахами і не заростала на лиці ані голос її не мінив ся, догадували ся деякі, що вона євнух (скопец), а інші міркували, що її тіло не розвиває ся від великих постів та невигод, бо їла тільки раз на три дні.

Стало ся потім, що її батько проживши статочно в тім монастирі в службі божій кілька літ умер, а вона по його смерти ще більше прикладала ся до всяких чеснот, до послуху й покори та умиртвленя свого тіла, так що одержала від Бога силу, що приложенєм своїх рук проганяла демонів із недужих людей.

У тім монастирі було братчиків сорок муштин, людей оздоблених мудрістю і всякими чеснотами. Що місяця чотири з них ходили до досить віддаленого маєтку, що належав до монастиря і в яким монастир завідував господарством, для привезеня дорібку того господарства на виживленє монастирської братії. В пів дороги до тої маєтності була господа, в якій подорожні брати завсїди ставали на ніч, маючи там зичливого собі господаря, який усе радо приймав і гостив їх.

Отож свята Марина живучи в тому небесному житю, обурила на себе зависть діавола, який бачучи її святі та дивні поступи в ласці божій захотїв своєю клеветою довести її до якої нетерпливости й неслави. Одного дня ігумен того монастиря покликав Марину до себе і промовив :

— Бачу, брате, що житє твоє у всьому гідне похвали, а особливо що до твоєї послушности. Зволи ж тепер їхати до нашої маєтности і послужити монастиреви, бо дехто з братії ремствує, що ти не їздиш на те діло. Отже тим більше прислужиші ся також Господу Богу, бо й Господь наш не соромив ся служити своїм ученикам.

Тодї вона кинувши ся йому до ніг мовила :

— Благослови мене, отче, і я вчиню все, що кажеш.

І вийшла з трьома іншими братчиками з монастиря, а на ніч опинили ся в звичайній господі. Трапило ся, що тої самої ночі дочка господаря, його одиначка, піддала ся намовам одного вояка, що ночував у неї, і сей намовляючи її на свою похіть, говорив їй між иншим:

— А коли прийде що до чого і в тебе покаже ся тягар у животі, то скажеш на он-того монаха Маріна.

Минуло пів року, і господар пізнав по своїй дочці, що вона ходить вагітна. Зажурений сим почав розпитувати її, від кого се має? Вона без вагання відповіла:

— Від того монаха, що зве ся Марін.

Тоді господар розгніваний побіг до монастиря і виявив свій жаль перед ігуменом. Зразу ставши перед ним, почав нарікати на всіх монахів:

— Бодай я був ніколи не знав вас! Так то віддячуєте мені за мою гостинність.

Ігумен запитав його, що стало ся і чому він такий сердитий?

— Одна в мене дочка, — відповів господар, — на яку я покладав усю надію в своїй старості, і от тепер підіть і погляньте, що зробив Марін. Він видає себе за християнина, а вона носить від нього тягар у животі на мою вічну неславу.

Здивував ся дуже ігумен і сказав:

— Щож я можу зробити з ним инше, хіба вигнати його з монастиря.

І прикликавши Маріна мовив до нього:

— Чи таке ж то твоє жите і монастирське поведене, що будши в тій господі ти звів господарську дочку? Отець її приходив сюди і виганьбив мене й усіх нас за тебе. Зробив ти собі осуджене, а нам велику неславу.

Почувши се Марін упав на лице перед його ногами і промовив:

— Бога ради прошу тебе, отче, відпусти мені, грішникови, що згрішив як чоловік.

Розгніваний ігумен виключив його з монастиря, та він про те не хотів відходити далеко, але довгий час лежав перед монастирською брамою на вітрі й на холоді. А коли хто питав його, чому се терпить, відповідав:

— Я згрішив і за те вигнаний.

А коли для доньки того господаря настав час уродин, вона привела сина, якого батько тої дівки взяв і заніс до монастиря, і поклавши перед Маріном, якого побачив при брамі монастиря, пішов до дому. Марін узявши дитину заплакав і промовив:

— Змилює ся Бог надо мною грішником і почислить мені в заслугу, коли ся дитина через мене не згине і не пропаде.

І виховував ту дитину випрошуючи у паєтухів молока для неї і зносячи задля неї не тільки великий сором, але також усякі невиди.

По трьох літах братчики того монастиря бачучи те все і милосердячи ся над ним пішли до ігумена просячи його і мовлячи;

— Велебний отче, досить уже покараний наш брат Марін. Просимо тебе, прийми його назад до монастиря, бо явний нам його гріх і його покута.

Ігумен зразу сперечав ся, але нарешті, коли брати покликали ся на слова молитви мовлячи: „Як у молитві мовимо до Бога: „Відпусти нам довги наші“, то додаємо „Якож і ми відпускаєм довжникам нашим“,—то якже ж не маєш пробачити брату нашому? Отсе вже три

роки висидів він біля брами терплячи вітер і морози.

Тоді ігумен прихилив ся до їх просьби і промовив:

— Хоча через той свій гріх він став ся негідним жити тут між нами, але задля того милосердя, яке маєте над ним, прийму його.

І прикликавши його заявив:

— Не гідний ти, брате, вступити на своє давнє місце задля сповненого тобою гріха, але за причиною братів наших прийму тебе за найменшого в сій обителі.

А Марін плачучи мовив до ігумена:

— І се маю собі за велику честь, велебний отче, що допускаєш мене ввійти в сей дім, щоб я був гідний служити святим моїм братам.

Тоді ігумен приставив його де найнищих монастирських послуг, а він радо сповняв усе, і служив старанно в повній побожності. Дитина бігала за ним називаючи його татом, і він виховував її в такій же побожності. Се вихованє при всіх утяжливостях його служби було головним його старанєм, а коли хлопчик підріс, добре вихований у страсі божім і в поміркованім житю, зістав пізнійше монахом у тїм самім монастирі і ніколи не зійшов з дороги чернечого послуху, покори та любви всеї братії.

Оттак прийшов час, коли Господь Бог випробувавши віру і терпеливість тої дівиці Марини, зволив покликати її до себе до вічного прибутку. Вона вмерла в своїй келії без нічиєї присутности. Коли протягом кількох днів вона не показувала ся ані до послуги, ані до молитов та співаня в церкві, запитав ігумен:

— А деж той Марін, що вже три дні я не бачив його, а він звичайно був перший до

всякої монастирської послуги. Ідїть до його келії, може він хорий.

І прийшовши знайшли його вже мертвим, а дитина біля нього заходила ся плачем. Дали знати ігуменови, що Марін умер, а він здивувався і промовив:

— Як же се так тихо вмер, і який там обрахунок дасть за свої гріхи Господу Богу?

Коли ж зійшла ся братія, аби обмити і нарядити тіло, побачили, що покійний був жінкою, і перелякані скрикнули:

— Господи, змилуй ся над нами!

Гомін розійшов ся по цілім монастирі і дійшов до ігумена, який прибігши на місце почав питати, що стало ся. Йому сказали, що брат наш Марін оказав ся жінкою. Ігумен переконавши ся наочно про се несподіване діло, кинув ся на землю при ногах святої покійниці і почав кричати:

— Відпусти мені, Боже, що я по невідомости згрішив проти сеї святої покійниці! Дай мені вмерти тут зараз! Не підуй відси, доки не переблагаю тебе за свій гріх. Благословенна діво божа, відпусти мені мій проступок супроти тебе і моли ся за гріхи мої!

Після довгого плачу він дізнав нарешті потїхи від Бога, бо згрішив невідомо.

Тоді не гаючи ся післав по того господаря, а коли він приїхав, сказали йому монахи, що „брат наш Марін умер“. Він відповів:

— Нехай Бог простить йому, що довів мою дочку до ганьби.

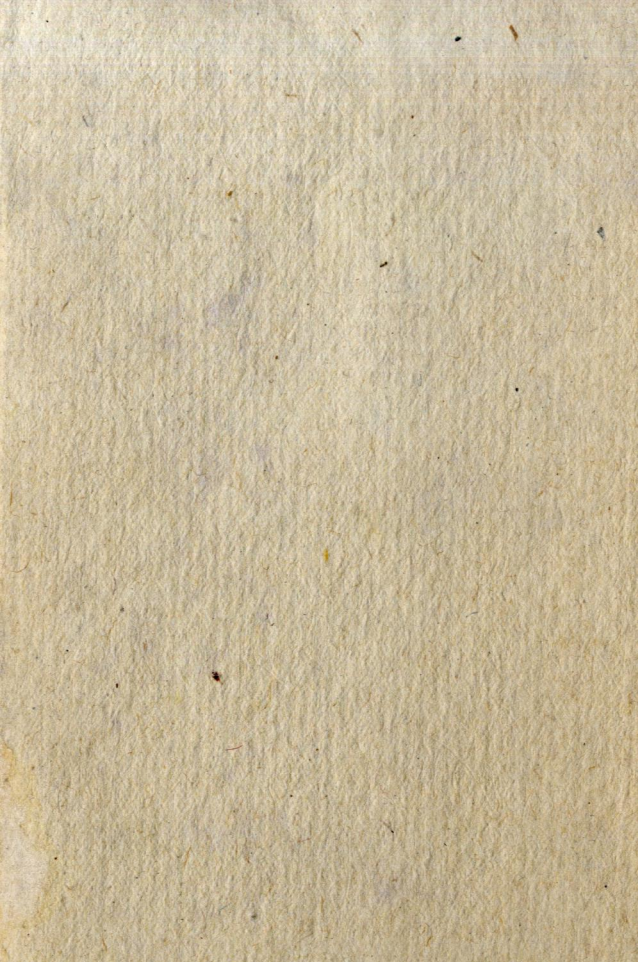
Тоді ігумен сказав йому:

— Покутуй, брате, покутуй разом зі мною, бо оба ми згрішили перед Господом Богом, а ти одурив мене, так що я згрішив через тебе.

Бо той Марін хоч ходив у мужеській одежі, був дівкою. Ходи й переконай ся сам!

А коли господар побачив, заплакав також дуже, дивлячи ся на таке диво. В тій же хвилі почав чорт мучити його дочку, так що вона зараз мусіла признати ся до свого гріха і прибігла до домовини, в якій зложено тіло святої Марини. Тут признавши ся прилюдно до свого гріха позбула ся демона.

Тоді похоронено святе тіло на виднім і почеснім місці, яке ігумен призначив був для себе, шануючи її велику терпелівість і мовчальність для одержання вічного добра.

и. 34.544

Ф $\frac{\text{II}}{\text{T-670}}$

